

поширюється ні воєнний ні надзвичайний стан, до прикладу, гідність людини, беззаперечно, є однією із основоположних цінностей людства. Порушення цього уставу неприпустиме за жодних умов, навіть у період дії воєнного стану.

Також слід виокремити заборону катування. Абсолютна заборона катування є імперативною нормою міжнародного права, і, як постійно підкреслює у своїй практиці Європейський суд з прав людини, відображає одну з фундаментальних цінностей демократичного суспільства. Жодна людина не може зазнавати катування або нелюдського поводження навіть під час воєнного стану і неважливо в якому статусі людина перебуває. Застосування катувань і жорстоке поводження повністю нівелюють принцип людської гідності. Тому їх використання є абсолютною заборонаю на теренах усього цивілізованого світу, навіть коли мова йде про війну.

Таким чином, основоположні права людини і громадянина не підлягають обмеженню навіть у період дії воєнного стану. Адже, без їх забезпечення і гарантування неможливим є існування людини і держави у правовому демократичному полі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
3. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
4. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17 травня 2012 р. № 4765 UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17#T>

Демиденко Володимир Олексійович,
професор кафедри конституційного права та
прав НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент

АКСІОЛОГІЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ: ПРАВО СИЛИ ЧИ СИЛА ПРАВА

Повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року поставило на порядок денний питання щодо форм і методів ймовірного перспективного регулювання міжнародних відносин між різноманітними суб'єктами міжнародного права. Після цієї події, беззаперечно, можна стверджувати, що світ, міжнародні

відносини та система забезпечення міжнародної безпеки вже ніколи не будуть такими як до повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Варто зауважити, що фактично різні події до вказаної вище дати, до певної міри вже яскраво та системно демонстрували світовій спільноті недовіру та неефективність виробленої системи забезпечення міжнародної безпеки, міжнародного права та створених на його основі міжнародних інституцій. Для прикладу, можна згадати російсько-грузинську війну 2008 року в Південно-Кавказькому регіоні, що практично призвела до втрати суверенітету Грузії над частиною її території – Абхазією та Південною Осетією.

Власне, тоді міжнародні міжурядові організації, держави, провідні економіки, світові політичні лідери майже не зреагували на цю російську колоніальну експансію. Замість ініціювання питання щодо притягнення до міжнародної відповідальності завойовника, запровадження всебічних санкцій зусиллями міжнародної спільноти та міжнародних інституцій була віддана перевага політиці «задобрення» агресора. Зокрема, максимум на що спромігся тоді Європейський Союз – це тиснути на президента Грузії підписати план перемир'я та Європарламент схвалив висновки доповіді комісії ЄС на чолі з Гайді Тальявіні з розслідування обставин конфлікту в Південній Осетії. Відповідно до висновків комісії ЄС, як не парадоксально, вказану війну розв'язала Грузія. Проте росія провокувала Грузію на ці дії [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Як наслідок, відсутність належної реакції з боку ООН, ЄС, Ради Європи, ОБСЄ та інших міжнародних міжурядових організацій, держав, політичних лідерів фактично обумовили продовження агресії росії вже проти України. Власне, агресор в 2014 році за використання форм і методів сучасної гібридної війни окупував Автономну Республіку Крим та окремі райони Донецької і Луганської областей України. Варто погодитися з експрем'єр-міністром Великобританії Борис Джонсон, що Захід зробив жахливу помилку, не покаравши путіна за вторгнення до Криму [2].

З огляду на те, що в чергове демократичний світ, міжнародні міжурядові інституції не виробили спільного, дієвого рішення щодо покарання порушника норм міжнародного права, ба навіть навпаки суттєво послабили економічну, військову, політичну та іншу співпрацю з агресором – це обумовило вже широкомасштабне вторгнення в Україну з єдиною метою знищення Українського народу та суверенітету Української держави.

Проте відчайдушний супротив Українського народу не дав можливості досягти наведеної зловісної мети державі-агресору. Більше того, Україні вдалося на першому етапі цієї жахливої війни отримати медійну перемогу. Україна, до певної міри, спромоглася об'єднати демократичні країни навколо цінностей цивілізованого світу – поваги до людини, її життя і здоров'я, прав і свобод, демократії та ін. Фактично всі три роки війни протистояння ворогу, що значно переважає за ресурсами нашу державу, ознаменувалися різноманітною підтримкою з боку держав західної демократії.

Водночас агресор також вагомо посилив свою військово-політичну співпрацю з антидемократичними політичними режимами Білорусії, Ірану, Північної Кореї та інших держав. При цьому, якщо порівняти українських партнерів (США, ФРН, Франція, Нідерланди, Данія, Канада, Південна Корея і багато ін.) та спонсорів війни в контексті

підтримки росії, то можна сформуванати невтїшнї висновки. По-перше, українські партнери значно поступаються сателїтам росїї в рїшучостї, оперативностї, консолїдацїї зусиль та нарештї – зацїкавленостї в перемозї України. Для прикладу, на Мюнхенській безпековїй конференцїї представниками держав демократичного табору нерїдко розглядався аспект щодо «збереження обличчя рф» [3]. По-друге, значно зросла з боку росїї питома вага терористичної складової у цїй вїйнї. Воєннї удари, перш за все, наносять по цивїльнїй критичнїй інфраструктурї, лїкарням (наприклад, Нацїональнїй дитячїй спецїалїзованїй лїкарнї «Охматдїт») мирним будинкам, цивїльним особам.

Варто погодитися з думкою екс-спїкера Палати представникїв США Ненсї Пелосї, що сучасна вїйна в Україні – це зїткнення цивїлізованого демократичного свїту та нецивїлізованого – диктаторського [4]. Проте, на жаль, це зїткнення вїдбувається на територїї України.

Окрїм того, якщо держави захїдної демократїї не консолїдують та не подвоюють свої зусилля в підтримцї України, то перемога цивїлізованого свїту, вїдновлення дїєвостї мїжнародного права виглядає досить складно досяжною. Особливо цей висновок посилюється в свїтлї перемоги на виборах президента США Дональда Трампа, який найпевнїше хоче досягти миру за рахунок жертви (втрати Україною своїх територїй, вїдмова вїд вступу в НАТО та їншї). Бїльше того, переможець президентської кампанїї США в межах передвїборчої агїтацїї ї до їнавгурацїйний перїод висловлює думки, якї досить часто суперечать базовим принципам мїжнародного права.

Доцїльно наголосити, що людство мало вже подїбний гїркий досвїд задобрювання агресора. Мова їде про 1938 рїк, коли Чехословаччина пїд тиском Великобританїї, Францїї та Італїї пїдписала з рейхсканцлером Нїмеччини Гїтлером угоду, за якою Чехословаччина повинна була поступитись Нїмеччинї прикордонною Судетською областю [5]. Вказана Мюнхенська угода фактично обумовила розчленування Чехословаччини ї початок Другої свїтової вїйни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Report Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia. URL: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/30_09_09_iiffmgc_report.pdf
2. Boris Johnson: West made terrible mistake by failing to punish Vladimir Putin for Crimea invasion. URL: <https://www.telegraph.co.uk/politics/2022/03/14/boris-johnson-west-made-terrible-mistake-failing-punish-vladimir/>
3. Грабовська В. Нарештї заговорили про свїт без Росїї, полїтолог проаналїзував Мюнхенську конференцїю. URL: https://24tv.ua/myunhenska-konferentsiya-chomu-myunheni-rozglyadalos-pitannya_n2258747
4. Putin Wants a Clash of Civilizations. Is ‘The West’ Falling for It? URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/11/opinion/nato-russia-the-west-ukraine.html>
5. Мюнхенська угода. *Цей день в їсторїї*. 2001. № 24. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0930M/>